

Website Paume (Nederland) – 31/08/2011

Van Paarlen en Zwijnen

“Mag het licht aan?”, het wordt door Vredenburg Leidsche Rijn geroepen tijdens de voorstelling van het internationaal vermaarde dansgezelschap Rosas dat samen met het vocaal ensemble *graindelavoix* het Festival Oude Muziek opent. Ik ben er met mijn zeer goede vriend Zeno. Wij zijn jong; hij dertig, ik vijf-en-dertig. Dat is jong in deze zaal.

Wij zien een voorstelling die monumentaal is in elk opzicht en glansrijk duisternis en stilte inzet tot maximaal effect, namelijk: de toeschouwer bewust maken van wat het is om niet of nauwelijks te zien of te horen het ene moment en twee uur later wél. Dat doet Anne Teresa de Keersmaeker, choreograaf van Rosas, als geen ander magistraal; indringend en diep-ontroerend. Negentien dansers en zangers op het podium maken voor onze ogen een waar Kunstwerk. Niets meer, niets minder; ‘Cesena’ was en voor wie het nog gaat zien: is, niets dan totale Kunst. Dat mag je ook verwachten van het beste hedendaagse dansgezelschap van Europa dat op Festival d’Avignon bij de wereldpremière een open boekje en staande ovaties kreeg, minutenlang.

De Keersmaeker maakte de voorstelling voor de dageraad in Avignon. Het krieken van de dag, het opkomen van de zon; dát licht; die stilte en dan het ontwaken... Dat heeft zij met een lichtkunstenaar vaardig naar een zaal-setting weten te vertalen. Dan is het voor het eerste kwartier of iets meer nogal donker op het podium; bewust! Schimmen en soms een deel van een lichaam dat je ziet bewegen. En, ook: de stilte: juist die. Luisteren naar wat er wel is als er geen muziek is. De bewegingen van lichamen, door de ruimte en de lucht, op de grond: schurend, wrijvend, worstelend. Of tegen een muur aan schurkend.

Er gaat een mobiele telefoon over, tijdens een stiltemoment. Kan gebeuren; schaamrood: hopelijk. Maar neen! Half het Festival Oude Muziekpubliek in Vredenburg barst in applaus uit (sic!). Een diepgevoeld: “Godverdomme! Proleten!” ontglipt me, gefluisterd; dat spreekt.

Stilte; het blijkt een concept waarmee de hedendaagse mens die 35 euro voor een kaartje betaalt (ook, naast: duisternis) niet kan omgaan. Stilte als artistiek instrument. De grijze duiven in de zaal zijn blijkbaar niet bekend met John Cage? De Keersmaeker maakt het aan het slot nog eens expliciet door de deur naar buiten en dus de snelweg open te zetten...Het geraas van langsrijdend verkeer vermengt zich met de zang. Er is nimmer stilte. U luistert alleen niet, toch?! Hoort u? Luistert u? Ziet u? Kijkt u? Neen... Blijkbaar niet.

Zij die zich luidkeels roeren, zullen hem vast niet kennen, maar Kurt Cobain zong ooit: “I feel stupid and contagious. Here we are now, entertain us”... Dát is dus waar het om gaat: vermaak me en als IK niet vermaakt wordt, dan heb IK het recht om te gaan roepen en me als een volleerde PVV-er die van de barman geen zoveelste biertje meer krijgt te gedragen. Nee, geen: toch?! Een Ja!, zo blijkt. Helaas. Voor ons, voor Festival Oude Muziek, voor de mensen die er wel bleven en met Zeno en ik die minutenlange staande ovatie gegeven hebben. Een meerderheid van het publiek overigens; een duizendtal dat wel genoten heeft. Dat helaas geldt ons. En de kunstenaars.

Ik luisterde wel met mijn goede vriend. Wij hebben moeten aanhoren hoe mensen voor ons en achter ons door elk stilte-moment heen babbelen. Wij hebben er een en ander van gezegd. Tot geen enkel gevolg. Wij hebben moeten aanhoren hoe een bezoeker wegloopt tijdens de voorstelling en erin bestaat dat te doen terwijl hij “Schande! Schande!” roept.

“Schande”-roepers, klappers voor een mobieltje dat in stiltje overgaat omdat je te achterlijk bent om ‘stilte’ te waarderen, of duisternis: “Mag het licht aan?”-tuthola... Als het werk je niet bevalt, vertrek dan alsjeblieft met stille trom. Laat vooral de kunstenaars in hun waarde die op het plankier staan. Zij hullen zich namelijk niet in de gemakkelijke anonimiteit van een donkere concertzaal. Zij tonen schoonheid. U toont haat en nijd, waarschijnlijk; want heeft u ooit iets gepresteerd in uw leven qua zo’n hoge vorm van podiumkunsten? Precies.

En onze vraag is dan: waar haalt u het lef vandaan om uzelf belangrijker te maken dan én de kunstenaars én de mensen in de zaal die het werk wél kunnen waarderen? Ga dan naar een Van den Ende-musical of de FEBO; makkelijke “instant-gratification” is verzekerd. Waar komt het vandaan dat je jezelf belangrijker acht dan wat dan ook; dan de mede-bezoeker, maar vooral: dan de kunstenaar?

Laat vooral ook de mensen die de voorstelling wél waarderen in hun waarde. Dat geldt de babbelaars, dat geldt de proleet die “Schande, Schande!” scandeert, dat geldt de volslagen imbeciel die vraagt of het licht aan mag. Vraagt u aan Piet Mondriaan om een Nijntje te tekenen? Aan Gustav Mahler om eens was opbeurends te componeren? Aan Yves Klein om eens wat anders dan vooral blauw als kleur te gebruiken?

Is tegenwoordig een kaartje kopen voor een voorstelling of een concert een vrijbrief om te eisen wat JIJ wil, in plaats van: je over te geven aan wat de artiest brengt? Klaarblijkeloos.

Ik noem: De Kift in Paradiso waarvan ik niets gehoord heb, omdat men erdoorheen kakelde. Ik noem: het IFFR waar tijdens een film waarin een muzikante verhaalt over nota bene de waarde van stilte iemand een zak chips opentrekt en begint te knagen! Ik noem het World Minimal Music Festival in Muziekgebouw aan het IJ waar bezoekers gezellig door een uitvoering van Steve Reichs werk heenkakelden... Tindersticks speelt een tijdlang niet meer in Nederland door het gepraat doorheen hun concerten. De lijst kan door en door en doorgaan...

Neen! Dat is het niet. Lowlands 2011, het literaire programma: er staat een drietal niet bekende Belgische dichters op het podium. De zaal luistert, aandachtig. Sommige mensen gaan weg; biertje halen, sigaretje doen. Of: niet interessant meer. Dat kan allemaal, maar geen geroep, geen misbaar. Na afloop komt een bezoeker naar me toe: “Dankjewel dat je dit hebt mogelijk gemaakt.”

Zo kan het dus ook. Lowlands: dat is de jeugd, het jonge volk; weldegelijk welopgevoed dus. Daar zou het: “grijze duivenvolk” van Festival Oude Muziek nog eens een voorbeeld aan kunnen nemen met hun grote en een voorstelling als deze van Rosas ontsierende egocentrische grote bek. Ikke ikke ikke wil wil wil dit en krijg dat niet en ga dan gillen...

Wij zeggen: Dank aan Festival Oude Muziek dat ze dit hebben mogelijk gemaakt. Rosas & graindelavoix was het mooiste dat wij in jaren of ooit gezien hebben. Hulde. Driewerf hulde.

Paarlen voor de zwijnen...Neen! Paarlen!!! Paarlen!!! Paarlen!!! Maar ik schrijf dit omdat de zwijnen ook eens mogen weten en horen dat zij de zwijnen zijn. De vraag is: hoe weert men zwijnen, om zij die paarlen op waarde weten te schatten en hun leven door deze ware Kunst veranderd zien te beschermen; te behoeden voor de zwijnen?

Weert de zwijnen! Weert de zwijnen! Alles van waarde is weerloos. Weert de zwijnen!

Sven Schlijper – (31/08/2011)